A leszámlálások 12 alapesete

2009. május 4.

A következő módszerrel az összes alapvető leszámlálási feladat megoldását egyetlen táblázatban írhatjuk fel. Legyen $f : N \to X$ leképezés, ahol N és X rögzített véges halmazok, $|N| = n$, és $|X| = x$.

Számoljuk meg ezen f leképezések mennyiségét aszerint, hogy milyen megkötéseink vannak f-re:

- nincs megkötés f-re;
- f injektív;
- f szürjektív.

A szemléletesség kedvéért N elemei legyenek golyók, X elemei pedig dobozok. Ekkor f leképezés során a golyókat valamilyen megkötéssel a dobozokba pakoljuk. f injektív, ha minden dobozban legfeljebb egy golyó lesz, f szürjektív, ha minden dobozban legalább egy golyó lesz (azaz nincs üres doboz). Emellett további lehetőségeket ad, hogy a golyókat, illetve dobozokat megkülönböztetjük-e egymástól:

1. különböző golyók, különböző dobozok;
2. egyforma golyók, különböző dobozok;
3. különböző golyók, egyforma dobozok;
4. egyforma golyók, egyforma dobozok.

A lehetőségeket a következő táblázat foglalja össze:

	f-re nincs külön kikötés	f injektív	f szürjektív
1.	x^n	$x(x-1)\cdots(x-n+1)$	$x! \cdot S(n,x)$
2.	$\binom{x+n-1}{k}$	$\binom{x}{n}$	$\binom{n-1}{n-x}$
3.	$\sum_{i \le x} S(n,i) (= B(n),\ \text{ha } x \ge n)$	$1,\ \text{ha } x \ge n;$ $0,\ \text{ha } x < n$	$S(n,x)$
4.	$\sum_{i \le x} P_{n,i} (= P_n,\ \text{ha } x \ge n)$	$1,\ \text{ha } x \ge n;$ $0,\ \text{ha } x < n$	$P_{n,x}$

A táblázatban lévő jelölések:
$S(n,x)$: másodfajú Stirling-szám, ahány különböző módon beosztható n elem x nemüres csoportba;
$B(n)$: Bell-szám, ahányféleképpen n elemű halmaz partícionálható;
$P_{n,i}$: az n pozitív egész szám i tagú összegre bontásainak száma;
P_n: az n pozitív egész szám összegre bontásainak száma.

Az 1. esetben az f-re nincs feltétel x elem n-edosztályú ismétléses variációinak, az f injektív feltétel x elem isméltés nélküli variációinak számát adja. Amennyiben $x \geq n$, ez utóbbi formula a közismert $\dfrac{x!}{(n-x)!}$ alakban is írható.

A 2. esetben az f-re nincs feltétel x elem n-edosztályú ismétléses kombinációinak, az f injektív feltétel x elem ismétlés nélküli kombinációinak számát adja.

A kombinatorikában az ismétléses kombinációban szereplő binomiális együttható külön jelölést kapott: $\binom{x+n-1}{n} =: \left(\!\binom{x}{n}\!\right)$. Ezzel a jelöléssel a 2. eset szürjektív része $\left(\!\binom{x}{n-x}\!\right)$ alakban is írható.